

Відбувся круглий стіл на тему «Медичні державні закупівлі: проблеми, пропозиції, очікувані результати»

Двадцять шостого травня Центр політичних студій та аналітики разом з Міжнародним фондом «Відродження» провели круглий стіл. Головною темою даного заходу були закупівлі за рамковими угодами, що можуть врятувати медичні тендери від краху.

Різке підвищення цін на ліки, бюрократичність процедур, корупція та непрофесійність комітетів з конкурсних торгів призвели до збільшення кількості держзакупівель, які було зірвано торік на місцевому рівні. Про це повідомив експерт Центру політичних студій та аналітики Гліб Канєвський. Він оприлюднив таку невтішну статистику: зі 181 тендера визначенням переможця завершилися 115, тобто 66 закупівель (або 36 %) було зірвано.

Протягом вересня – грудня 2014 року Центр політичних студій та аналітики у Волинській, Запорізькій, Херсонській та Чернігівській областях провів моніторинг, який виявив, що медичні установи не закупили низку ліків для онкохворих, ліки для терапії, препарати для переливання крові та інше. У Чернігівській області зафіксовано брак медикаментів для хворих туберкульозом. За словами експерта, для недопущення подібної ситуації в майбутньому необхідно систематично підвищувати результативність закупівель, а саме внаслідок спрощення участі в закупівлях для бізнесу, ліквідації бюрократичних перешкод, підвищення рівня професійності комітетів з конкурсних торгів, а також запровадження практики проведення рамкових закупівель на всій території України. Саме рамкові закупівлі можуть забезпечити медичні заклади від майбутніх криз.

Сучасний стан тендерів у медичній сфері

Директор Програмної ініціативи «Громадське здоров'я» Міжнародного фонду «Відродження» Вікторія Тимошевська у своєму виступі проаналізувала державні закупівлі саме в медичній сфері та перспективи й напрямки їх розвитку. Однією з найвагоміших реформ є надання медичним закладам більшої автономії та підтримка пацієнтських організацій. Також доповідачка наголосила на необхідності впровадження та широкого застосування в медичній сфері саме рамкових угод. За її словами, рамкові угоди — це той місток, що дасть змогу перекрити провал, що є на ринку лікарських засобів, та забезпечить безперервне лікування й запас даних засобів на випадок надзвичайних ситуацій. Також Вікторія Тимошевська озвучила дуже цікаву ідею щодо створення інтерактивної мапи з усіма медичними закладами України. За допомогою даної мапи можна буде ознайомитися з офіційною інформацією МОЗУ щодо державних закупівель для кожного медичного закладу.

У своєму виступі директор Програмної ініціативи «Громадське здоров'я» також згадала

про проблему недосконалості переліку лікарських засобів. Номенклатура, якою користуються й донині, містить широке коло засобів саме допоміжного характеру, які треба виключити. Цей крок наблизить перелік лікарських засобів до стандартів Європейського Союзу.

Також було озвучено думку про необхідність запровадження показника результативності щодо виліковності, який впливав би на фінансування медичних закладів.

Учасники круглого столу наголосили на болючій проблемі всієї медичної сфери, а саме на незначній кількості учасників державних закупівель. Проаналізувавши ситуацію в даній галузі щодо проведення закупівель, вони дійшли висновку, що учасники державних закупівель майже не виявляють зацікавленості ними. Це спричинено стрибками курсів валют, дуже ускладненою та бюрократичною процедурою, в якій учасникові необхідно було б брати участь, неосвіченістю та відсутністю досвіду членів комітету з конкурсних торгів (необов'язковість навчання, постійні ротації).

Мінекономрозвитку разом із Центром політичних студій та аналітики розробили посібники для медичних установ з інформацією про те, як саме потрібно проводити державні закупівлі, для спеціалістів комітету з конкурсних торгів. Уже невдовзі його розішлють у сотні медичних закладів по всій Україні. Очікується, що його використання підвищить ефективність закупівель ліків та обладнання для хворих. Таку допомогу саме у вигляді методичних матеріалів вже було розроблено й для військових частин, які успішно застосовують їх при здійсненні державних закупівель.

Рамкові угоди: панацея чи ні?

Олександр Шатковський, старший експерт з питань державних закупівель Проекту ЄС, одним зі шляхів вирішення проблем у сфері держзакупівель бачить поширення практики рамкових закупівель. Ця нова для України, але давно знайома в Європі процедура може значно збільшити результативність та ефективність державних закупівель. Експерт зазначає: «Рамкові угоди — це інструменти, які не є автоматичною панацеєю!»

Необхідно грамотно й продумано поставитися до планування зазначеної вище процедури. Країни Європейського Союзу активно використовують таку практику із середини 90-х років. Перевагами даної процедури є:

об'єднання інтересів замовників;

економія часу та грошей;

економія бюджетних коштів: через великий обсяг закупівель за даною процедурою виникає конкуренція, через що учасники готові «впасти» в ціні;

строк угоди — до 4-х років, отже, замовник має постійний перелік постійних

постачальників та не проводить процедури державних закупівель;

за потреби, один раз на три-шість місяців, відбувається спрощена процедура;

не накладає на замовника безумовних зобов'язань, бо рамкова угода не має обов'язкового характеру, а лише намір.

Одним з недоліків даного виду закупівель є те, що на ринку кожного дня з'являються нові постачальники, а замовник уже обмежений тими постачальниками, які зазначені в рамковій угоді.

Яка ж нормативно-правова база регулює дане питання? Насамперед Закон України «Про здійснення державних закупівель», а саме стаття 13, наказ Мінекономрозвитку № 503 від 24.04.2012 (містить перелік товарів та послуг, які можуть закуповувати за рамковими угодами), наказ Мінекономрозвитку № 504 від 28.04.2014 (містить положення про формування ДКТ, положення про рамкову угоду, відбір постачальників та порядок внесення змін у рамкову угоду), Постанова Кабінету Міністрів України № 602 від 04.07.2014 (містить порядок визначення генерального замовника) та Постанова Кабінету Міністрів України № 603 від 04.07.2012 (містить особливості виконання рамкових угод, а саме внесення змін, оприлюднення інформації, загалом дублює зазначений вище наказ МЕРТУ № 504).

Також експерт наголосив, що необхідно розмежовувати поняття «генеральний замовник» та «замовник». Ці два суб'єкти відносин, що виникають при здійсненні процедури рамкових угод, проводять державні закупівлі та визначають переможця. Але на цьому їхня подібність закінчується. Генеральний замовник — це юридична особа, що проводить державні закупівлі для зведеної потреби кількох замовників (наприклад, якщо за кошти державного бюджету, але не для своїх потреб — то Кабмін, якщо місцевий бюджет — то виконавчі органи, місцеві адміністрації). У рішенні потрібно обов'язково вказувати вичерпний перелік замовників та номенклатуру товарів і послуг, які будуть закуповувати.

Також Олександр Шатковський зупинився на правовій природі рамкових угод. Рамкова угода — правочин, договір про підтвердження наміру, тобто вона створює лише підставу для укладення договору на постачання.

Щодо стосується оцінки критеріїв, то експерт зауважив, що якщо критеріями оцінки, окрім найнижчої ціни, є й інші, то контрольні органи просять від замовника надання пояснень.

Чітко встановлених та прописаних норм стосовно оприлюднення інформації наразі немає, тому договір, протокол оцінки та інші документи замовник оформлює на власний розсуд, але не порушуючи при цьому норм чинного законодавства.

Також експерт розповів присутнім, що наразі розроблено постанову щодо запровадження процедури рамкових угод саме у форматі електронних закупівель, але даний акт ще не

прийнято.

Актуальні реформи та кроки до їх втілення

Кристина Гуцалова, співкоординатор Проекту з проведення електронних державних закупівель [ProZorro](#), присвятила свій виступ інституційній новації, яка допоможе зменшити корупційні ризики та зекономити кошти, — електронним закупівлям. Доповідачка ознайомила присутніх з проектом [ProZorro](#). Усе починалося рік тому з об'єднання громадських активістів. Саме недовіра учасників до поняття «державні закупівлі» та ускладнення участі в них і стали поштовхами до організації даного Проекту. Спеціалісти Проекту створюють єдиний простір для замовників та учасників, щоб доступ для всіх їх був можливим з будь-якої точки світу.

Саме на допорогових торгах, як зазначила Кристина Гуцалова, можливо продемонструвати всі плюси даної системи та виявити недоліки, адже в цій ситуації немає необхідності вносити зміни до законодавства. За словами Кристини Гуцалової, усі, хто працював над створенням даного Проекту, відмовилися від авторських прав на нього та на безоплатній основі передають його державі. Також доповідка звернула увагу присутніх на такі переваги, як анонімність (замовник не має уявлення про те, хто подає пропозиції до акцепту), надання усіх документів лише учасником-переможцем тощо.

Про кроки уряду у сфері реформування даної галузі доповіла начальник відділу аналізу державних закупівель Мінекономрозвитку Наталія Шимко. Розповідаючи про електронні закупівлі, доповідка наголосила, що електронні торги вводитимуть поступово, аби не шокувати замовників та учасників. Спочатку заплановано впроваджувати е-закупівлі в центральних органах виконавчої влади на певний доволі простий перелік товарів, а далі — поступово розширювати коло учасників та замовників, на яких поширюється обов'язковість проведення даних процедур та перелік товарів і послуг.

Також уже подано законопроект, що вносить зміни до статті 17 (тільки акцептований учасник подає всі документи на підтвердження вимог ст. 17 Закону про держзакупівлі та ДКТ), та заплановано підвищити пороги до 200 тисяч грн для товарів та послуг тощо.